Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
NIILO JÄÄSKINEN
prezentate la 16 iulie 2015 [1]

**Cauza C-603/13 P**

**Galp Energía España, SA**
**Petróleos de Portugal (Petrogal), SA**
**Galp Energia, SGPS, SA**
**împotriva**

**Comisiei Europene**

„Recurs — Înțelegeri — Piața spaniolă a bitumului rutier — Împărțirea pieței și coordonarea prețurilor — Competență de fond — Principiul ne ultra petita — Dreptul la un proces echitabil — Dreptul la apărare — Principiul contradictorialității — Încălcare unică și continuă — Pretinsă cunoaștere a sistemului de monitorizare și a mecanismului de compensare pus în aplicare de ceilalți participanți la înțelegerea nelegală — Denaturarea elementelor de probă”

## I – **Introducere**

1. Cauza cu care este sesizată Curtea are ca obiect un recurs introdus de grupul de societăți Galp Energía España, SA, Petróleos de Portugal (Petrogal), SA și Galp Energía, SGPS, SA (denumite în continuare, împreună, „recurentele”) împotriva hotărârii Galp Energía España și alții/Comisia (T-462/07, denumită în continuare „hotărârea atacată”) [2], prin care Tribunalul a admis în parte acțiunile lor având ca obiect anularea Deciziei C(2007) 4441 final a Comisiei [3] (denumită în continuare „decizia în litigiu”), precum și cererea formulată în subsidiar de reducere a cuantumului amenzii care le-a fost aplicată.

2. La solicitarea Curții, prezentele concluzii se vor limita la examinarea celui de al doilea motiv de recurs care se află în centrul acestei acțiuni și care ridică, în esență, problema limitelor competenței de fond recunoscute Tribunalului. În opinia noastră, pentru motivele pe care le vom expune în continuare, Tribunalul a depășit limitele respective și este necesară admiterea recursului. Astfel, apreciem că această competență de fond nu conferă Tribunalului competența de a reține o încălcare ce nu a fost dovedită în decizia Comisiei.

## II – **Istoricul cauzei**

3. Istoricul cauzei a fost prezentat la punctele 1-85 din hotărârea atacată la care se face trimitere.

1 — Limba originală: franceza.

2 — EU:T:2013:459.

3 — Decizia din 3 octombrie 2007 privind o procedură de aplicare a articolului 81 CE [cazul COMP/38.710 – Bitum (Spania)].

4. În măsura în care este necesar, este suficient să reamintim că, la 3 octombrie 2007, Comisia Europeană a adoptat decizia în litigiu, care constată că recurentele ar fi participat la un ansamblu de acorduri și de practici concertate în sectorul bitumului de penetrație care acoperea teritoriul spaniol (cu excepția Insulelor Canare) sub forma unor acorduri de împărțire a pieței și de coordonare a prețurilor. Comisia a considerat că fiecare dintre cele două restrângeri ale concurenței constatate, respectiv acordurile orizontale de împărțire a pieței și de coordonare a prețurilor, punea în lumină, prin însăși natura sa, cele mai grave tipuri de încălcări ale articolului 81 CE, care sunt susceptibile să justifice, potrivit jurisprudenței, calificarea drept încălcări „foarte grave” exclusiv în considerarea naturii lor, fără a fi necesar ca un astfel de comportament să acopere o zonă geografică specifică sau să aibă un impact deosebit [4].

5. Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 19 decembrie 2007, recurentele au contestat conținutul deciziei și au solicitat anularea acesteia în parte sau în totalitate.

6. Prin hotărârea atacată, Tribunalul a admis al treilea motiv de anulare întemeindu-se pe nelegalitatea care ar afecta constatarea participării recurentelor la sistemul de monitorizare și la mecanismul de compensare privind punerea în aplicare a acordurilor de împărțire a pieței și a clienților de către membrii înțelegerii. Astfel, Tribunalul a anulat în parte decizia în litigiu, în măsura în care decizia menționată constata, la articolul 1, implicarea recurentelor într-un ansamblu de acorduri și de practici concertate pe piața spaniolă a bitumului și le obliga pe recurentele respective, la articolul 3 din cuprinsul său, să pună capăt încălcării așa cum a fost constatată la articolul 1 din decizia în litigiu.

7. Cu toate acestea, Tribunalul a apreciat că recurentele puteau fi considerate responsabile în temeiul a două componente menționate anterior ale încălcării (punctul 626 din hotărârea atacată). Și-a întemeiat această concluzie pe o declarație a domnului V. C., care era director de vânzări de bitum în cadrul Petrogal, iar ulterior în cadrul Galp Energía España (denumită în continuare „declarația domnului V. C.”) [5]. Pentru acest motiv, Tribunalul a considerat că nu trebuia să modifice cuantumul de plecare al amenzii (punctul 630 din hotărârea atacată). În schimb, Tribunalul a considerat necesar să majoreze reducerea amenzii aplicate de Comisie în temeiul circumstanțelor atenuante (punctul 632 din hotărârea atacată). Prin urmare, a procedat la o reducere suplimentară de 4 % care se cumulează cu reducerea de 10 % acordată deja prin decizia în litigiu (punctul 635 din hotărârea atacată). Tribunalul a respins celelalte motive de anulare formulate de părți, inclusiv al cincilea motiv, întemeiat pe nelegalitatea care afectează constatarea participării lor la coordonarea prețurilor (punctele 450-456 din hotărârea atacată) [6].

4 — Punctul 500 din decizia în litigiu. Pentru participarea lor la această încălcare, Comisia a apreciat că Galp Energía España, SA și Petróleos de Portugal, SA erau responsabile în solidar pentru plata a 8 662 500 de euro, Galp Energia, SGPS, SA era responsabilă în solidar pentru plata a 6 435 000 de euro. Participarea Galp Energía España, SA și a Petróleos de Portugal, SA la încălcare a fost reținută pentru perioada de la 31 ianuarie 1995 la 1 octombrie 2002, în timp ce Galp Energia, SGPS, SA, a fost considerată a fi participat la încălcare de la 22 aprilie 1999 la 1 octombrie 2002.

5 — A se vedea punctele 87 și 215 din hotărârea atacată. În declarația sa, domnul V. C. confirma în acești termeni că recurentele nu au fost niciodată implicate într-un sistem de monitorizare: „Am remarcat obiecțiunea Comisiei Europene conform căreia Galp Energía España […] ar fi participat la funcționarea unui sistem de monitorizare și a unui mecanism de compensare privind masa asfaltului. Nu este exact. Pentru simplul fapt că nu am primit niciodată compensații, independent de volumul vânzărilor Galp Energía España […] Este adevărat că, la un anumit moment, am constatat existența unui anumit tip de mecanism de compensare la care participau membrii care s-au aflat la masa negocierilor privind asfaltul, dar nu am știut niciodată ce legătură aveau aceste societăți cu acel sistem. În consecință, Galp Energía España […] nu a fost niciodată implicată într-un mecanism de compensare.”

6 — În consecință, cuantumul amenzii aplicate Galp Energía España, SA și Petróleos de Portugal (Petrogal), SA a fost redus la 8 277 500 de euro, în timp ce cuantumul amenzii aplicate Galp Energía, SGPS, SA a fost redus la 6 149 000 de euro.

## III – **Procedura în fața Curții și concluziile părților**

8. Prin cererea introductivă depusă la grefa Curții la 22 noiembrie 2013, recurentele au introdus un recurs prin care solicită Curții:

— cu titlu principal, anularea hotărârii atacate și a articolelor 1, 2 și 3 din decizia în litigiu în măsura în care aceasta le vizează pe recurente și/sau reducerea cuantumului amenzii aplicat recurentelor;

— în subsidiar, anularea hotărârii atacate și trimiterea cauzei la Tribunal pentru a se pronunța cu privire la fondul litigiului;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

9. Comisia solicită respingerea recursului și obligarea recurentelor la plata cheltuielilor de judecată.

10. Înaintea Curții, părțile și-au prezentat poziția în scris și au fost ascultate în ședința care a avut loc la 15 aprilie 2015.

## IV – **Cu privire la stabilirea de către Tribunal a răspunderii reclamantelor ca punct de pornire a examinării celui de al doilea motiv de recurs**

### A – *Prezentare succintă cu privire la competența de fond*

11. Prin intermediul celui de al doilea motiv, care cuprinde trei aspecte, recurentele reproșează Tribunalului că a comis o eroare de drept la punctele 626 și 630 din hotărârea atacată. Realizând o trecere în revistă a unei multitudini de principii și de norme de procedură, recurentele reproșează, în realitate, Tribunalului un act precis, respectiv luarea în considerare a unui document întocmit ulterior adoptării deciziei în litigiu, anume declarația sus-menționată a domnului V. C., pentru a stabili răspunderea recurentelor pe baza a două componente ale mecanismului ilicit [7].

12. Or, subliniem de la bun început că Tribunalul și-a întemeiat luarea în considerare a declarației domnului V. C. pe competența sa de fond.

13. În consecință, trebuie amintit că această competență de fond conferită Tribunalului completează controlul legalității prevăzut la articolul 263 TFUE. Astfel cum s-a pronunțat Curtea, „[c]ontrolul legalității este completat de competența de fond care era recunoscută instanței Uniunii prin articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, conform articolului 261 TFUE. Această competență autorizează instanța, dincolo de simplul control al legalității sancțiunii, să substituie aprecierea Comisiei cu propria apreciere și, în consecință, să anuleze, să reducă sau să majoreze amenda sau penalitatea cu titlu cominatoriu aplicată” [8]. Jurisprudența a precizat că, chiar și în absența unei erori comise de Comisie, competența de reformare se aplică [9]. Aceasta permite instanței, în special în materia concurenței, nu numai să anuleze sau să mențină o amendă ori cuantumul acesteia, ci și să îl majoreze sau să îl reducă.

7 — În cadrul examinării celui de al treilea motiv, Tribunalul a criticat Comisia deoarece nu a stabilit corespunzător cerințelor legale participarea reclamantelor la cele două componente ale încălcării. Această situație l-a determinat să anuleze în acea măsură decizia în litigiu.

8 — Hotărârea KME Germany și alții/Comisia (C-272/09 P, EU:C:2011:810, punctul 103).

9 — Hotărârea Groupe Danone/Comisia (C-3/06 P, EU:C:2007:88, punctul 61), precum și Hotărârea Prym și Prym Consumer/Comisia (C-534/07 P, EU:C:2009:505, punctul 86).

14. Astfel, competența de fond abilitează instanța să reformeze actul atacat, chiar în lipsa anulării, ținând seama de toate împrejurările de fapt, pentru a modifica, de exemplu, cuantumul amenzii aplicate [10]. Cu toate acestea, modalitățile de exercitare a competenței de fond nu sunt, toate, definite [11].

15. Subliniem că în Hotărârile Chalkor/Comisia [12] și KME Germany și alții/Comisia [13], Curtea a constatat în mod clar că controlul de fond exercitat de Tribunal implică un control atât de drept, cât și de fapt, precum și competența de a aprecia probele, de a anula decizia în litigiu și de a modifica cuantumul amenzilor [14].

16. Pe de altă parte, Curtea a reținut, de asemenea, că controlul legalității prevăzut la articolul 263 TFUE, completat de competența de fond cu privire la cuantumul amenzii, prevăzută la articolul 31 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 [15], nu este contrar cerințelor principiului protecției jurisdicționale efective care figurează la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”) [16].

B – *Raționamentul Tribunalului și constatarea răspunderii*

17. Din moment ce înțelegerea raționamentului Tribunalului este, în opinia noastră, determinantă pentru examinarea celui de al doilea motiv de recurs, ne propunem să analizăm raționamentul urmat de Tribunal în cadrul examinării celui de al treilea motiv al acțiunii în primă instanță, precum și a celui de al nouălea motiv din cadrul aceleiași acțiuni, pentru a aborda criticile punctuale invocate în recurs.

18. Prin intermediul celui de al treilea motiv invocat în fața Tribunalului, reclamantele au contestat implicarea lor în sistemul de monitorizare și în mecanismul de compensare.

19. La finalul examinării sale, Tribunalul a admis cel de al treilea motiv în măsura în care Comisia a reținut răspunderea reclamantelor pentru ansamblul încălcării, deși nu ar fi dovedit, corespunzător cerințelor legale, participarea acestora la cele două componente ale încălcării. În plus, aceeași instituție nu ar fi stabilit că acestea cunoșteau sau, cel puțin, se aflau în imposibilitatea de a ignora existența celor două componente menționate mai sus pentru a putea aplica corect noțiunea de încălcare unică și continuă. Prin urmare, Tribunalul a anulat articolul 1 din decizia în litigiu în măsura în care constată implicarea reclamantelor într-un ansamblu de acorduri și de practici concertate pe piața spaniolă a bitumului.

20. În măsura în care Tribunalul s-a bazat pe noțiunea de infracțiune unică și continuă [17], trebuie amintit că o întreprindere care participă la o încălcare unică și complexă prin comportamente anticoncurențiale care urmăresc să contribuie la realizarea încălcării în ansamblul său poate fi de asemenea considerată responsabilă de comportamente care sunt puse în aplicare efectiv de alte întreprinderi participante. Această situație se regăsește în cazul în care se stabilește că întreprinderea

10 — Hotărârile Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P și C-254/99 P, EU:C:2002:582, punctul 692, Prym și Prym Consumer/Comisia (C-534/07 P, EU:C:2009:505, punctul 86), și JFE Engineering și alții/Comisia (T-67/00, T-68/00, T-71/00 și T-78/00, EU:T:2004:221, punctul 577).

11 — A se vedea, pentru o analiză detaliată, Concluziile avocatului general Wathelet prezentate în cauza Telefónica și Telefónica de España/Comisia (C-295/12 P, EU:C:2013:619).

12 — C-386/10 P, EU:C:2011:815.

13 — C-272/09 P, EU:C:2011:810.

14 — Acest aspect este esențial pentru prezenta cauză, ținând seama de temeiul raționamentului Tribunalului, astfel cum este prezentat la punctul 12 din prezentele concluzii.

15 — Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167, rectificare în Ediție specială, 08/vol. 4, p. 269).

16 — Hotărârea KME Germany și alții/Comisia (C-272/09 P, EU:C:2011:810, punctul 106).

17 — Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, punctul 82).

în cauză intenționa să contribuie prin propriul comportament la obiectivele comune urmărite de toți participanții și că avea cunoștință de comportamentele ilicite urmărite sau puse în aplicare de ceilalți participanți pentru atingerea acelorași obiective sau că putea să le prevadă în mod rezonabil și că era pregătită să accepte riscul ce decurge din acestea [18].

21. În schimb, dacă instanța Uniunii constată că Comisia nu a stabilit corespunzător cerințelor legale că o întreprindere, în momentul participării sale la unul dintre comportamentele anticoncurențiale care compun o încălcare unică și continuă, cunoștea celelalte comportamente anticoncurențiale adoptate de ceilalți participanți pentru atingerea acelorași obiective sau putea să le prevadă în mod rezonabil și era pregătită să accepte riscul ce decurge din acestea, singura consecință pe care trebuie să o deducă din această împrejurare este că acestei întreprinderi nu i se poate imputa răspunderea pentru alte comportamente și, prin urmare, pentru încălcarea unică și continuă în ansamblu și că decizia atacată trebuie considerată neîntemeiată numai în această măsură [19]. În această privință, trebuie să se constate că, în Hotărârea Soliver/Comisia, Tribunalul a adoptat recent o poziție relativ exigentă în privința probei participării la încălcarea unică și continuă [20].

22. În speță, Tribunalul a statuat la punctele 273 și 279 din hotărârea atacată că, pentru ansamblul componentelor încălcării, inclusiv participarea la sistemul de monitorizare și la mecanismul de compensare, Comisia a stabilit răspunderea reclamantelor. Pe de altă parte, Tribunalul a subliniat la punctul 286 din hotărârea atacată că, pentru a stabili răspunderea reclamantelor, Comisia nu s-a întemeiat pe un *alt element decât cel ce rezultă din participarea* la componentele menționate anterior ale încălcării. Dar, la punctele 272 și 280 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că participarea reclamantelor în ceea ce privește cele două componente ale încălcării nu a fost stabilită.

23. Cu siguranță, jurisprudența citată anterior cu privire la încălcarea unică și continuă ar fi permis să se stabilească răspunderea unei întreprinderi pentru ansamblul încălcării, din moment ce aceasta avea cunoștință de comportamentele ilicite sau nu putea ignora existența acestora.

24. Cu toate acestea, Tribunalul a statuat în mod expres la punctul 289 din hotărârea atacată că Comisia nu s-a întemeiat pe o cunoaștere pe care reclamantele ar fi avut-o cu privire la sistemul de monitorizare și la sistemul de compensare, nici pe faptul că acestea nu ar fi putut ignora componentele respective. O astfel de cunoaștere sau imposibilitatea ignorării existenței nu este, conform Tribunalului la punctul 290 din aceeași hotărâre, stabilită în decizia în litigiu.

25. În sfârșit, la punctul 291 din hotărârea atacată, Tribunalul a *înlăturat posibilitatea de a prezuma o astfel de cunoaștere* având în vedere rolul lor în cadrul înțelegerii. În consecință, Tribunalul a concluzionat la punctul 292 din hotărârea atacată că răspunderea reclamantelor în ceea ce privește sistemul de monitorizare și mecanismul de compensare nu fusese stabilită.

26. Pentru a remedia lacuna care viciază decizia în litigiu potrivit Tribunalului, Comisia a invocat declarația domnului V. C. Acest element a fost exclus de Tribunal la punctele 294 și 295 din hotărârea atacată. Conform acestuia, deși declarația evidențiază *a posteriori* cunoașterea efectivă de către reclamante a mecanismului de compensare, nu este mai puțin adevărat că *Tribunalul nu poate, în cadrul controlului legalității, să substituie o motivare nouă în raport cu motivarea Comisiei*. În plus, a statuat că această declarație nu permitea, în orice caz, înlăturarea viciului de legalitate care afecta decizia în litigiu.

18 — Hotărârile Comisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, punctele 41 și 42), Comisia/Aalberts Industries și alții (C-287/11 P, EU:C:2013:445, punctul 63) și Siemens și alții/Comisia (C-239/11 P, C-489/11 P și C-498/11 P, EU:C:2013:866, punctul 242).

19 — Hotărârea Comisia/Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, punctul 47).

20 — T-68/09, EU:T:2014:867. În această cauză, Tribunalul a considerat că dovada participării Soliver NV nu fusese făcută de Comisie. O anulare în parte a deciziei nu era posibilă din moment ce Comisia nu dăduse propria calificare pentru participarea reclamantei la comportamentele ilicite, astfel încât Tribunalul a anulat decizia Comisiei în totalitate.

27. Acest raționament trebuie coroborat cu constatarea răspunderii reclamantelor, realizată de Tribunal în cadrul celui de al nouălea motiv al acțiunii în primă instanță.

28. În cadrul celui de al nouălea motiv invocat în fața Tribunalului, reclamantele au contestat absența reducerii amenzii în pofida participării lor foarte limitate la încălcare. În această privință, Tribunalul a reamintit la punctul 606 din hotărârea atacată că, astfel cum a constatat în cadrul celui de al treilea motiv al acțiunii în primă instanță, Comisia nu numai că nu a stabilit participarea reclamantelor la cele două componente ale încălcării pe care le reprezintă sistemul de monitorizare și de compensare, dar nici nu a prezentat elemente suficiente pentru a-i permite să stabilească răspunderea lor pentru acestea.

29. În pofida constatărilor de mai sus, Tribunalul a dedus însă din declarația domnului V. C. că reclamantele *aveau cunoștință* de mecanismul de compensare, ceea ce implică, potrivit Tribunalului, că reclamantele aveau cunoștință de sistemul de monitorizare din moment ce mecanismul de compensare nu putea exista în absența unui mecanism de monitorizare. Din cuprinsul punctului 624 din hotărârea atacată reiese că Tribunalul a acționat în această privință în temeiul competenței sale de fond.

30. Din cuprinsul punctelor 610-626 din hotărârea atacată rezultă că Tribunalul s-a întemeiat pe declarația domnului V. C. pentru a reține răspunderea reclamantelor pentru cele două componente ale încălcării. În cele din urmă, potrivit punctului 627 din hotărârea atacată, reiese că, având în vedere aceste elemente, Tribunalul a examinat cuantumul amenzilor aplicate reclamantelor.

31. Tocmai aceste elemente controversate din raționamentul Tribunalului fac obiectul celui de al doilea motiv al prezentului recurs.

## V – **Competența de fond și principiul *ne ultra petita***

### A – *Argumentele părților*

32. În cadrul primului aspect al celui de al doilea motiv, recurentele arată că Tribunalul a comis o eroare de drept întrucât și-a depășit competențele și s-a pronunțat *ultra petita*, în măsura în care, prin invocarea din oficiu a unui motiv, care nu fusese invocat de recurente sau de Comisie [21], a stabilit răspunderea acestora în ceea ce privește două componente ale încălcării articolului 81 alineatul (1) CE, respectiv cunoașterea mecanismului de compensare și previzibilitatea sistemului de monitorizare [22].

33. În speță, Tribunalul s-ar fi pronunțat *ultra petita*, având în vedere că, în decizie, Comisia nu s-a întemeiat pe aceste motive, că aceste motive nu au fost invocate ca motive de anulare de către recurente și că acestea nu au făcut obiectul niciunei dezbateri, cu excepția admisibilității declarației domnului V. C.

34. În ceea ce o privește, Comisia susține că Tribunalul era îndreptățit să țină seama de cunoașterea de către recurente a mecanismelor de monitorizare și de compensare în exercitarea competenței sale de fond, pronunțându-se asupra nivelului amenzii, întrucât este vorba despre o circumstanță de fapt. În ceea ce privește declarația domnului V. C., Comisia apreciază că Tribunalul era îndreptățit să o ia în

21 — Reclamantele amintesc că procedura în fața instanțelor Uniunii Europene este contradictorie. Le revine părților în litigiu și numai lor (cu excepția cazului în care acesta privește motive de ordine publică) să invoce motivele în anulare (a se vedea Hotărârea KME Germany și alții/Comisia, C-389/10 P, EU:C:2011:816, punctul 131). În același sens, Curtea a reținut în cauza ThyssenKrupp Nirosta/Comisia (C-352/09 P, EU:C:2011:191) că sarcina Tribunalului se limitează la pronunțarea cu privire la argumentele invocate în fața sa.

22 — Punctul 626 din hotărârea atacată.

considerare atunci când s-a pronunțat asupra nivelului amenzii [23], în special în măsura în care jurisprudența admite posibilitatea de a include „prezentarea și luarea în considerare a unor informații suplimentare, a căror menționare în decizie nu este impusă în sine” [24]. În sfârșit, Comisia consideră că motivul este inoperant în măsura în care Tribunalul a redus deja cuantumul amenzii [25].

B – *Apreciere*

35. Este cert că instanța Uniunii chemată să se pronunțe cu privire la o acțiune în anulare este ținută de principiul *ne ultra petita*, care provine din dictonul *ne eat iudex ultra petita partium*, conform căruia se interzice ca instanța să se pronunțe asupra unor aspecte ce depășesc pretențiile părților. În temeiul acestui principiu, anularea pe care o pronunță nu poate depăși anularea solicitată de reclamant [26]. Instanța nu este abilitată nici să redefinească obiectul principal al acțiunii, nici să invoce din oficiu un motiv, în afara cazurilor particulare în care interesul public impune intervenția sa [27]. Astfel, instanța Uniunii are posibilitatea și, dacă este cazul, obligația de a invoca din oficiu anumite motive de legalitate externă [28].

36. Este important de remarcat că principiul *ne ultra petita* se aplică în deplinătatea sa numai în cadrul procedurilor de drept civil, ca principiu al disponibilității. În schimb, în procedurile de drept public, printre care se regăsește și dreptul concurenței, domeniul său de aplicare este mai dificil de definit. Astfel, în opinia noastră, principiul respectiv nu are nicidecum rol propriu, ci se transformă într-un aspect al dreptului la un proces echitabil în general. Astfel cum a formulat în mod întemeiat avocatul general Léger, instanța nu este nicidecum limitată în materie la un rol pasiv și nu poate fi redusă la funcția de „purtător de cuvânt al părților” [29]. Observăm în special că interdicția de a invoca din oficiu motive se aplică exclusiv în cadrul contenciosului în anulare, mai precis al controlului legalității. În schimb, ea nu joacă un rol similar în cadrul competenței de fond.

37. Ne punem astfel întrebarea cum se aplică principiul *ne ultra petita* în cadrul competenței de fond, întrucât prezenta cauză privește, în esență, limitele acestei competențe ca preocupare centrală a prezentei cauze. În Hotărârea Groupe Danone/Comisia, Curtea a arătat că „instanța comunitară își poate exercita competența de fond în cazul în care *problema cuantumului amenzii este supusă aprecierii sale* și că această competență poate fi exercitată atât pentru a reduce acest cuantum, cât și pentru a-l majora” [30].

23 — Hotărârea Prym și Prym Consumer/Comisia (C-534/07 P, EU:C:2009:505, punctul 86).

24 — Hotărârea KNP BT/Comisia (C-248/98 P, EU:C:2000:625, punctul 40).

25 — Cu încă 4 %, care se adaugă reducerii de 10 % acordate anterior de Comisie, pentru a lua în considerare participarea la încălcare mai puțin regulată sau activă a recurentei.

26 — A se vedea Hotărârile Meroni/Înalta Autoritate (46/59 și 47/59, EU:C:1962:44, p. 783, în special p. 801), Nachi Europe (C-239/99, EU:C:2001:101, punctul 24) și Comunità montana della Valnerina/Comisia (C-240/03 P, EU:C:2006:44, punctul 43), precum și punctele 146-148 din Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza Comisia/Alrosa (C-441/07 P, EU:C:2009:555).

27 — Hotărârea Comisia/Roodhuijzen (T-58/08 P, EU:T:2009:385, punctul 34 și jurisprudența citată). Cu toate acestea, rezultă din jurisprudență că, în cadrul unui litigiu între părți, instanța Uniunii, care trebuie să se pronunțe numai asupra cererii părților, nu poate fi obligată să se limiteze exclusiv la argumentele invocate de acestea în susținerea pretențiilor lor, cu condiția să nu fie constrânsă, după caz, să își întemeieze decizia pe considerente juridice eronate (Hotărârea ETF/Michel, T-108/11 P, EU:T:2013:625, punctele 42 și 51).

28 — Astfel, încălcarea unor norme fundamentale de procedură și lipsa competenței, în sensul articolului 263 TFUE, constituie un motiv de ordine publică ce trebuie invocat din oficiu de instanța Uniunii (a se vedea Hotărârea Ungaria/Comisia, T-240/10, EU:T:2013:645). Lipsa motivării se numără printre motivele de legalitate externă. Cu toate acestea, amintim că invocarea din oficiu a unui motiv de ordine publică nu are ca scop atenuarea unei insuficiențe a cererii introductive, ci respectarea unei norme care, prin prisma importanței sale, nu este la dispoziția părților, indiferent de etapa în care se află procedura. Problema invocării din oficiu în cazul motivelor trebuie, totuși, diferențiată de domeniul de aplicare al principiului *ne ultra petita*, avut în vedere în concluziile părților.

29 — Concluziile avocatului general Léger prezentate în cauza Parlamentul European/Gutiérrez de Quijano y Lloréns (C-252/96 P, EU:C:1998:157, punctul 36).

30 — C-3/06 P, EU:C:2007:88, punctul 62, sublinierea noastră. A se vedea de asemenea Concluziile avocatului general Poiares Maduro prezentate în această cauză (C-3/06 P, EU:C:2006:720, punctele 46-50).

38. Aceasta deschide calea la două interpretări distincte. Pe de o parte, s-ar putea susține că, pentru ca Tribunalul să își poată exercita competența sa de fond, o parte trebuie să ridice problema cuantumului amenzii în mod expres și exact în *concluziile formulate în cererea introductivă*. Pe de altă parte, s-ar putea deduce, de asemenea, pe baza poziției Curții, că este suficient ca problema amenzii *să facă obiectul litigiului și să fie dezbătută în cadrul motivelor*. Această problemă prezintă o importanță deosebită întrucât exercitarea competenței de fond echivalează cu competența Tribunalului de a majora amenda chiar dacă cererea părților are ca obiect exclusiv reducerea ei [31].

39. Punerea în aplicare a principiului *ne ultra petita* în cadrul competenței de fond nu este univocă, ci pare să încline balanța în sensul primei interpretări menționate în Hotărârea Danone, respectiv cuantumul amenzii trebuie să fi făcut *obiectul concluziilor*. Astfel, în Hotărârea Comisia și alții/Siemens Österreich și alții, Curtea a statuat că Tribunalul s-a pronunțat *ultra petita* prin anularea unei dispoziții din decizia Comisiei și prin modificarea amenzilor aplicate, incluzându-le într-un singur cuantum care trebuia plătit în solidar de părți [32]. În plus, în Hotărârea Alliance One International/Comisia, respingând motivul întemeiat pe încălcarea principiului *ne ultra petita*, Curtea a subliniat că, în pofida lipsei unei solicitări în cuprinsul cererii introductive, partea solicitase în subsidiar reducerea cuantumului amenzii aplicate altui participant la o înțelegere și, în solidar, ei înșiși și că motivele sale aveau în special scopul de a justifica acordarea unei astfel de reduceri [33].

40. Având în vedere toate cele ce precedă, apreciem că criticile invocate de recurente nu sunt, în realitate, întemeiate pe o încălcare a principiului *ne ultra petita* sau pe o invocare din oficiu incorectă. În orice caz, criticile respective par să provină dintr-o interpretare eronată a hotărârii atacate. Astfel cum am arătat deja, argumentele dezvoltate de recurente afectează întinderea competenței de fond a Tribunalului, care, constatând răspunderea reclamantelor pentru cele două componente ale înțelegerii, a stabilit, în realitate, încălcarea în litigiu.

41. Dacă totuși motivele invocate de reclamante trebuie, cu toate acestea, considerate a fi întemeiate pe încălcarea principiului *ne ultra petita*, ar fi suficient să se constate, în această privință, că, în primă instanță, reclamantele sunt cele care au furnizat declarația domnului V. C. pentru a demonstra că nu au participat la mecanismele de monitorizare și de compensare. În concluziile lor prezentate în fața Tribunalului, reclamantele au solicitat, în principal, anularea deciziei în litigiu în totalitate. În subsidiar, au solicitat anularea articolelor 1, 2 și 3 din decizia în litigiu în ceea ce le privește pe reclamante, precum și, în subsidiar, reducerea amenzii aplicate reclamantelor prin articolul 2 din decizia în litigiu [34]. În ceea ce privește concluziile Comisiei, este cert că aceasta solicitase, în primă instanță, respingerea acțiunii.

42. Așa cum s-a amintit anterior, Tribunalul a anulat, în parte, decizia în litigiu și a redus amenda aplicată de Comisie. Astfel analizată, hotărârea atacată nu rezultă să fie viciată de nicio eroare de drept care să conducă la o încălcare a principiului *ne ultra petita*. În consecință, propunem Curții să respingă ca neîntemeiat primul aspect al celui de al doilea motiv.

31 — În această privință, a se vedea Hotărârile Shell Petroleum și alții/Comisia (T-343/06, EU:T:2012:478) și InnoLux/Comisia (T-91/11, EU:T:2014:92).

32 — C-231/11 P-C-233/11 P, EU:C:2014:256, punctul 129.

33 — C-679/11 P, EU:C:2013:606, punctele 103-107.

34 — A se vedea punctul 87 din hotărârea atacată.

## VI – **Competența de fond și dreptul la un proces echitabil**

### A – *Argumentele părților*

43. În cadrul celui de al doilea aspect al celui de al doilea motiv, recurentele susțin că Tribunalul a încălcat dreptul la un proces echitabil (care include principiul egalității armelor) și dreptul la apărare și în special principiul contradictorialității, atunci când a concluzionat la punctele 624-626 din hotărârea pe care a pronunțat-o, în exercitarea competenței sale de fond, că declarația domnului V. C. trebuie luată în considerare pentru a se stabili răspunderea recurentelor pentru participarea lor la sistemul de monitorizare și cunoașterea de către acestea a mecanismului de compensare.

44. Tribunalul ar fi încălcat dreptul la un proces echitabil, în special principiul egalității armelor, precum și dreptul la apărare, inclusiv principiul contradictorialității, întrucât nu a comunicat cu exactitate recurentelor, înainte de a se pronunța, natura și temeiul acestei noi critici, în conformitate cu cerințele stabilite de articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO), semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, și de articolele 47 și 48 din cartă.

45. Comisia contestă argumentele recurentelor, punând accentul pe faptul că elementele de probă furnizate de domnul V. C. privind cunoașterea au fost menționate pentru prima dată de recurente. Prin urmare, ar fi absurd din partea recurentelor să pretindă că nu au putut lua cunoștință de aceste elemente [35].

### B – *Apreciere*

#### 1. Observații introductive

46. Dreptul la un proces echitabil, garantat prin articolul 6 alineatul (1) din CEDO, constituie un principiu general de drept al Uniunii, care este în prezent prevăzut și la articolul 47 al doilea paragraf din cartă. Principiul protecției jurisdicționale efective care figurează la același articol 47 regrupează diferite elemente, printre care figurează în special dreptul la apărare, principiul egalității armelor și dreptul de acces la o instanță.

47. În ceea ce privește principiul contradictorialității, este cert că acest principiu face parte din dreptul la apărare. Acesta se aplică oricărei proceduri care se poate finaliza cu adoptarea de către o instituție comunitară a unei decizii care să afecteze în mod semnificativ interesele unei persoane [36]. Întrucât principiul egalității armelor este un corolar al noțiunii înseși de proces echitabil, presupune obligația de a oferi fiecărei părți o posibilitate rezonabilă de a-și susține cauza, inclusiv probele, în condiții care nu o plasează într-o situație de dezavantaj net în raport cu adversarul său [37]. Acest principiu poate fi invocat în procedurile de sancționare inițiate de Comisie [38].

35 — Hotărârea 1. garantovaná/Comisia (T-392/09, EU:T:2012:674, punctele 78 și 79).

36 — Hotărârea Comisia/Irlanda și alții (C-89/08 P, EU:C:2009:742, punctul 50).

37 — Hotărârea Otis și alții (C-199/11, EU:C:2012:684, punctele 46-49, 71 și 72).

38 — A se vedea în special Hotărârea LR AF 1998/Comisia (T-23/99, EU:T:2002:75, punctul 171).

48. În domeniul dreptului concurenței, este esențial, în opinia noastră, să reținem că *îi revine Comisiei obligația de a dovedi încălcările pe care le constată și de a stabili elementele de probă adecvate în vederea demonstrării*, corespunzător cerințelor legale, a existenței faptelor constitutive ale unei încălcări. Astfel, în cadrul unei căi de atac judiciare, reclamantul trebuie să identifice elementele contestate din decizia atacată, să formuleze critici în această privință și să aducă probe care pot consta în indicii serioase, prin care să se urmărească demonstrarea temeiniciei criticilor sale [39].

2. Aprecierea luării în considerare de către Tribunal a declarației domnului V. C. în temeiul competenței de fond

49. Reiese din hotărârea atacată că declarația domnului V. C. a fost întocmită la 6 decembrie 2007, adică ulterior deciziei în litigiu, și că a fost anexată cererii introductive de la Tribunal și depusă în dosarul prezentat acestuia de recurente [40]. Comisia a invocat această declarație în înscrisurile sale [41]. Declarația a fost considerată admisibilă în fața Tribunalului. Recurentele s-au prevalat, de asemenea, de aceasta în special în cadrul celui de al patrulea motiv invocat în fața Tribunalului [42].

50. Reamintim că respectarea dreptului la apărare în materie de concurență impune ca, în cursul procedurii administrative, întreprinderea în cauză să fie în măsură să își exprime în mod util punctul de vedere asupra realității și a pertinenței faptelor invocate, precum și asupra înscrisurilor reținute de Comisie în susținerea afirmației sale privind existența unei încălcări a Tratatului CE [43]. Comunicarea privind obiecțiunile este, printre altele, cea care permite întreprinderilor care fac obiectul unei investigații să ia cunoștință de elementele de probă de care dispune Comisia și să confere deplină eficacitate dreptului la apărare [44].

51. Or, astfel cum subliniază Comisia, reiese din jurisprudență că „o parte care a furnizat ea însăși elementele de fapt în cauză a fost, prin însăși ipoteza în sine, pe deplin în măsură să expună, în momentul furnizării, eventuala pertinență pe care acestea o prezintă pentru soluționarea cauzei” [45].

52. În această privință, este cert că, în exercitarea competenței de fond în ceea ce privește cuantumul amenzii, Tribunalul trebuie să se poziționeze la data la care pronunță hotărârea sa. Astfel, este necesar să se facă distincție între, *pe de o parte*, luarea în considerare de către Tribunal a documentelor sau a elementelor suplimentare care nu fuseseră reținute de Comisie [46] sau chiar elementele de care aceasta nu avusese cunoștință la momentul adoptării deciziei și, *pe de altă parte*, stabilirea comportamentului ilicit și luarea în considerare a răspunderii participanților la cartel, care a fost în mod expres înlăturată din decizia Comisiei sau nu a fost dovedită de Comisie.

53. Astfel, în ceea ce privește luarea în considerare a elementelor suplimentare, reiese din jurisprudență că „Tribunalul, în exercitarea competenței sale de fond recunoscute de articolul 261 TFUE și de articolul 31 din Regulamentul nr. 1/2003, este competent să aprecieze caracterul adecvat al cuantumului amenzilor întemeindu-se, printre altele, pe informații suplimentare, care nu sunt menționate în comunicarea privind obiecțiunile sau în decizia Comisiei” [47].

39 — Hotărârea KME Germany și alții/Comisia (C-272/09 P, EU:C:2011:810, punctele 104-106).

40 — Punctul 293 din hotărârea atacată.

41 — Punctele 293 și 612 din hotărârea atacată.

42 — Punctul 320 din hotărârea atacată.

43 — A se vedea în special Hotărârea Archer Daniels Midland/Comisia (C-511/06 P, EU:C:2009:433, punctul 85 și jurisprudența citată).

44 — *Ibidem* (punctul 86 și jurisprudența citată).

45 — Hotărârea 1. garantovaná/Comisia (T-392/09, EU:T:2012:674, punctele 78 și 79).

46 — Hotărârea Shell Petroleum și alții/Comisia (T-343/06, EU:T:2012:478, punctele 176, 220 și 232).

47 — *Ibidem* (punctul 220).

54. Astfel cum a subliniat avocatul general Wathelet în concluziile prezentate în cauza Telefónica și Telefónica de España/Comisia, Tribunalul trebuie să aprecieze el însuși dacă amenda este adecvată și proporțională și este obligat să constate el însuși că toate elementele relevante în scopul calculării amenzii au fost luate efectiv în considerare de Comisie, înțelegându-se că Tribunalul trebuie de asemenea, în acest scop, să fie în măsură să revină asupra situației de fapt și a împrejurărilor prezentate de reclamanți în fața sa [48].

55. În acest scop, Tribunalul poate de asemenea să ia în considerare elemente de care Comisia nu avusese cunoștință în momentul adoptării deciziei în litigiu [49]. Astfel, Tribunalul ia în considerare elemente ulterioare deciziei Comisiei, în special în ceea ce privește situația financiară a întreprinderii [50].

56. Din această perspectivă, luarea în considerare a declarației domnului V. C. nu contravine dreptului la apărare și principiului contradictorialității, chiar dacă valoarea pe care i-o atribuie Tribunalul nu este univocă [51]. Pe de o parte, având în vedere posterioritatea sa în raport cu decizia în litigiu, acest document nu poate intra în contradicție cu elementele de probă prezentate de Comisie și, pe de altă parte, declarația este reținută pentru a fundamenta răspunderea întreprinderilor în cauză. Cu toate acestea, având în vedere jurisprudența citată anterior, luarea în considerare a declarației în sine, în cadrul ponderării sancțiunii de către Tribunal în exercitarea competenței sale de fond, ne pare că poate fi admisă [52].

57. În orice caz, situația din prezenta cauză diferă, în opinia noastră, de cea care a condus la pronunțarea Hotărârii Comisia/Edison [53], în care Curtea a validat raționamentul Tribunalului conform căruia elementul reținut în decizia Comisiei era un element care nu fusese prezentat în comunicarea privind obiecțiunile și cu privire la care Edison SpA nu avusese ocazia să își exprime punctul de vedere în cadrul procedurii administrative. Prin urmare, în mod întemeiat Tribunalul a considerat acest element inopozabil societății respective [54].

### 3. Atingerea adusă principiului plenitudinii de jurisdicție și dreptului la apărare prin stabilirea răspunderii recurentelor de către Tribunal

58. Problematica luării în considerare formale a declarației domnului V. C. trebuie totuși să fie diferențiată de cea pe care o ridică maniera în care Tribunalul a utilizat declarația respectivă, și anume care sunt consecințele pe care Tribunalul le-a dedus de aici și în ce scop a folosit-o. Cu siguranță, reiese din hotărârea atacată că Tribunalul a luat-o în considerare în scopul aprecierii amenzii, dar, procedând astfel, Tribunalul a reținut responsabilitatea recurentelor fără ca acestea din urmă să fi beneficiat de o dezbatere în contradictoriu.

48 — C-295/12 P, EU:C:2013:619, punctul 129.

49 — Hotărârea Arkema France și alții/Comisia (T-217/06, EU:T:2011:251, punctele 249-256) privind luarea în considerare a faptului că întreprinderea în cauză nu mai era controlată de grupul Total și, prin urmare, că majorarea în temeiul efectului disuasiv nu se mai justifica.

50 — Hotărârea Novácke chemické závody/Comisia (T-352/09, EU:T:2012:673) în legătură cu o declarație potrivit căreia plata unei amenzi nu ar afecta viabilitatea întreprinderii, precum și Hotărârea Reagens/Comisia (T-30/10, EU:T:2014:253, punctul 305) privind elemente referitoare la capacitatea financiară.

51 — Cu titlu ilustrativ, în ceea ce privește stabilirea prețurilor, reiese din cuprinsul punctului 405 din hotărârea atacată că declarația respectivă „nu poate, în orice caz, să contrazică elementele de probă, contemporane sau nu faptelor analizate mai sus, care fuseseră propuse de Comisie în susținerea participării reclamantelor la activitățile de coordonare a prețurilor”.

52 — În plus, considerăm că este util să amintim că, în pofida faptului că Tribunalul nu comunicase părților intenția sa de a lua în considerare reducerea suplimentară, Curtea a decis că acest aspect aparținea de o apreciere juridică pe care Tribunalul era îndreptățit să o facă în exercitarea competenței sale de fond, fără a anunța părțile în acest sens înaintea pronunțării hotărârii (a se vedea Hotărârea Alliance One International/Comisia, C-679/11 P, EU:C:2013:606, punctul 110).

53 — C-446/11 P, EU:C:2013:798.

54 — Curtea a făcut trimitere, în Hotărârea Comisia/Edison, prin analogie, la Hotărârea Papierfabrik August Koehler și alții/Comisia (C-322/07 P, C-327/07 P și C-338/07 P, EU:C:2009:500, punctele 34-37).

59. Spre deosebire de Comisie, apreciem că acele concluzii pe care Tribunalul le-a formulat pe baza acestui document nu reprezintă un simplu element de fapt. Dimpotrivă, acesta este deosebit de important sub aspectul respectării dreptului la apărare. Astfel cum a arătat avocatul general Kokott în Hotărârea Comisia/Alrosa, Tribunalul putea adopta o „hotărâre surprinzătoare” nu numai atunci când aprecia cauza întemeindu-se pe fapte de care părțile nu aveau cunoștință, ci și atunci când aprecia situația în cauză întemeindu-se pe fapte de care părțile aveau, desigur, cunoștință, dar care nu fuseseră abordate ca atare în cursul procedurii în fața instanței [55].

60. Or, în speță, ceea ce este determinant constă în aceea că, luând în considerare declarația domnului V. C., Tribunalul a modificat calificarea faptei incriminate astfel cum a fost constatată prin decizia Comisiei.

61. Prin stabilirea unui comportament pentru a determina răspunderea recurentelor, Tribunalul a depășit limitele competenței de fond. Procedând astfel, a constatat o încălcare pe care Comisia nu o stabilise. Din acest punct de vedere, punctul 621 din hotărârea atacată, prin care Tribunalul pare să sugereze, încălcând ansamblul normelor citate anterior, că informații suplimentare ar putea să privească constatarea încălcării, precum și punctul 622 din hotărârea atacată, pare să justifice anularea hotărârii atacate.

62. În plus, hotărârea atacată este afectată de o contradicție flagrantă a motivelor. Astfel, la punctul 614, Tribunalul constată că nu este de competența Tribunalului să substituie o motivare complet nouă motivării eronate reținute de Comisie. Or, la punctul 626, Tribunalul stabilește răspunderea recurentelor pentru cele două componente ale încălcării.

63. În aceeași ordine de idei, Tribunalul pare să realizeze, în opinia noastră, o distincție artificială și, în consecință, eronată între stabilirea răspunderii „în scopul amenzii” și stabilirea răspunderii ca atare. Or, este cert că amenda reprezintă o sancționare a răspunderii stabilite în prealabil. Astfel, în absența acestei constatări prealabile, nu se pune problema cuantumului amenzii. În consecință, Tribunalul a desființat mai întâi încălcarea stabilită de Comisie înainte de a o remodela, în cadrul celui de al nouălea motiv, depășind astfel limitele competenței sale de fond.

64. În sfârșit, apreciem că, procedând astfel, Tribunalul a încălcat, de asemenea, dreptul la apărare și în special principiul contradictorialității, dat fiind că nu a dat părților posibilitatea de a dezbate răspunderea pe care el însuși o stabilise.

65. Or, competența de fond continuă să fie supusă unor limite. Deși competența de anulare este limitată la încălcarea reținută în decizia în litigiu, competența de fond nu conferă totuși Tribunalului competența de a constata existența unor încălcări care nu au fost reținute de Comisie în decizia în litigiu [56].

66. În consecință, este necesar să fie admis cel de al doilea aspect al celui de al doilea motiv. Ținând seama de caracterul fundamental al erorii astfel reținute, considerăm că aceasta trebuie să conducă la anularea hotărârii atacate.

55 — C-441/07 P, EU:C:2009:555, punctele 151 și 152.

56 — A se vedea în acest sens Hotărârea Tokai Carbon și alții/Comisia (T-71/03, T-74/03, T-87/03 și T-91/03, EU:T:2005:220, punctul 370).

## VII – **Cu privire la denaturarea elementelor de probă**

67. Având în vedere natura erorii constatate, considerăm că nu mai este necesară pronunțarea cu privire la al treilea aspect al celui de al doilea motiv. Prin urmare, vom aborda al treilea aspect numai în subsidiar. În această privință, subliniem că recurentele susțin că, prin stabilirea răspunderii recurentelor pentru cele două componente ale încălcării, Tribunalul ar fi denaturat, la punctul 626 din hotărâre, elementele de probă și ar fi încălcat principiul prezumției de nevinovăție. Constatarea s-ar întemeia pe o citare incompletă a declarației domnului V. C. din care ar rezulta, astfel, cu claritate că domnul V. C. nu avea cunoștință de natura mecanismului de compensare care face obiectul deciziei.

68. Pe de altă parte, declarația domnului V. C. nu acoperă momentul începând cu care acesta a luat cunoștință de „existența unui anumit tip de mecanism de compensare”. Potrivit Comisiei, Tribunalul, dimpotrivă, nu a denaturat elementele de probă care figurează în declarația domnului V. C.

69. În această privință, trebuie amintit că, atunci când un recurent invocă o denaturare a elementelor de probă de către Tribunal, acesta trebuie, în temeiul articolului 256 alineatul (1) al doilea paragraf TFUE, al articolului 51 primul paragraf din Statutul Curții și al articolului 168 alineatul (1) litera (d) din Regulamentul de procedură al Curții, să indice cu precizie elementele care ar fi fost denaturate de Tribunal și să demonstreze erorile de analiză care, în opinia sa, ar fi condus Tribunalul la această denaturare [57].

70. O asemenea denaturare are loc atunci când, fără a recurge la noi elemente de probă, aprecierea elementelor de probă existente apare ca fiind vădit greșită [58]. Cu toate acestea, prin al treilea aspect al celui de al doilea motiv, reclamantele par să propună o interpretare diferită a declarației domnului V. C. de cea reținută de Tribunal. Argumentele invocate în speță nu permit totuși să se concluzioneze că Tribunalul ar fi depășit în mod vădit limitele unei aprecieri rezonabile a elementelor de probă respective [59].

71. În aceste condiții, al treilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins ca neîntemeiat.

## VIII – **Cu privire la trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului**

72. Observăm că recurentele au solicitat, în cadrul recursului lor, anularea articolelor 1, 2 și 3 din decizia în litigiu, în ceea ce le privește, sau reducerea cuantumului amenzii.

73. Conform articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție, atunci când recursul este întemeiat, Curtea poate, în cazul anulării deciziei Tribunalului, să se pronunțe definitiv asupra litigiului, în măsura în care acesta este în stare de judecată. Dar, având în vedere natura erorii comise de Tribunal, considerăm că prezenta cauză nu se află în stare de judecată [60]. Considerăm, mai ales, că părțile nu au avut ocazia de a prezenta în mod corespunzător în fața Tribunalului punctul lor de vedere asupra consecințelor care trebuie deduse din declarația domnului V. C. în cadrul exercitării de către Tribunal a competenței sale de fond. În consecință, propunem Curții să trimită cauza spre rejudecare Tribunalului.

57 — Hotărârea Comisia/Aalberts Industries și alții (C-287/11 P, EU:C:2013:445, punctul 50).

58 — Hotărârile PKK și KNK/Consiliul (C-229/05 P, EU:C:2007:32, punctul 37), precum și Lafarge/Comisia (C-413/08 P, EU:C:2010:346, punctul 17).

59 — A se vedea prin analogie Hotărârea Activision Blizzard Germany/Comisia (C-260/09 P, EU:C:2011:62, punctul 57).

60 — Spre deosebire, în special, de Hotărârea Comisia/Verhuizingen Coppens, a se vedea Concluziile avocatului general Kokott prezentate în această cauză (C-441/11 P, EU:C:2012:317, punctele 43-46).

## IX – **Concluzie**

74. Pentru aceste motive și fără a aduce atingere examinării celorlalte motive de recurs, propunem Curții să admită al doilea motiv, considerat sub al doilea aspect al său, ceea ce trebuie, în opinia noastră, să conducă la anularea Hotărârii Galp Energía España și alții/Comisia (T-462/07, EU:T:2013:459), precum și la trimiterea cauzei spre rejudecare Tribunalului. Cererea privind cheltuielile de judecată se soluționează odată cu fondul.